

JULIUS CAESAR

Shakespeare in gewoon Nederlands

JULIUS CAESAR

Opnieuw vertaald door:

Malcolm van Dijke

Malcolm van Dijke (1963) groeide tweetalig op. Hij is geboeid door Shakespeare en heeft al langere tijd de wens gehad zijn belangrijkste werken in gewoon Nederlands te vertalen. Reacties en commentaar via: malcolmvandijke@gmail.com.

In de serie “Shakespeare in gewoon Nederlands”, verscheen ook toe (www.bravenewbooks.nl/williamshakespeare):

Macbeth

Koning Lear

Julius Caesar

Antonius & Cleopatra

Hamlet – Prins van Denemarken

De Koopman van Venetië

Julius Caesar en Antonius & Cleopatra

William Shakespeare

Julius Caesar – *Shakespeare in gewoon Nederlands*

Vertaler: Malcolm van Dijke

Foto cover: Falco; Pixabay

Coverontwerp: Malcolm van Dijke

ISBN: 9789464182507

© 2020. Malcolm van Dijke

Alle rechten voorbehouden.

1 INTRODUCTIE

Het verhaal van Julius Caesar, zijn leven en zijn moord met alle gevolgen van dien, is door de eeuwen heen verteld, beschreven, uitgebeeld en ook nagespeeld. Aan dat naspelen heeft William Shakespeare een belangrijke bijdrage geleverd in zijn beroemde toneelstuk “Julius Caesar”. De moord op Julius Caesar is wel één van de meest dramatische politieke moorden uit de geschiedenis. Dat is omdat de moordenaars vrienden van Caesar waren of mannen die hun leven of positie aan hem te danken hadden. Het politieke spel van venijn, verraad, moord, eigenbelang en zelfrechtvaardiging komt in het toneelstuk in felle kleuren tot leven.

Om het lezen van dit toneelstuk gemakkelijker te maken, verschijnt nu deze nieuwe vertaling in gewoon Nederlands. Dat wil zeggen: Julius Caesar lezen in gewoon proza, zonder je al te vaak af te vragen wat er bedoeld wordt.

De vertaling is gebaseerd op de tekst zoals die te vinden is bij W.J. Craig. Voor voetnoten en historische gegevens is voor een groot deel gebruik gemaakt van Wikipedia.

Toegevoegd is een overzicht van bekende en interessante citaten uit het toneelstuk. Het overzicht is samengesteld op basis van een eigen selectie.

INHOUD

1	INTRODUCTIE	5
2	HISTORISCH OVERZICHT – JAARTALLEN	7
3	JULIUS CAESAR IN HET KORT	10
4	PERSONAGES	12
5	JULIUS CAESAR - TONEELSTUK.....	13
5.1	EERSTE BEDRIJF.....	14
5.1.1	ROME. EEN STRAAT	14
5.1.2	ROME. EEN OPENBAAR PLEIN	16
5.1.3	ROME. EEN STRAAT	25
5.2	TWEEDE BEDRIJF	31
5.2.1	ROME. DE TUIN VAN BRUTUS.....	31
5.2.2	ROME. KAMER IN HET HUIS VAN CAESAR.....	41
5.2.3	ROME. STRAAT BIJ HET CAPITOOLO.....	46
5.2.4	ROME. VOOR HET HUIS VAN BRUTUS.....	46
5.3	DERDE BEDRIJF	49
5.3.1	ROME. HET CAPITOOLO. SENAATSZITTING	49
5.3.2	ROME. HET FORUM	59
5.3.3	ROME. EEN STRAAT	68
5.4	VIERDE BEDRIJF.....	70
5.4.1	ROME. IN HET HUIS VAN ANTONIUS.....	70
5.4.2	SARDIS. VOOR DE TENT VAN BRUTUS.....	71
5.4.3	SARDIS. IN DE TENT VAN BRUTUS	73
5.5	VIJFDE BEDRIJF.....	85
5.5.1	DE VELDEN BIJ PHILIPPI.....	85
5.5.2	PHILIPPI. HET SLAGVELD.....	89
5.5.3	PHILIPPI. ANDER DEEL VAN HET SLAGVELD	90
5.5.4	PHILIPPI. ANDER DEEL VAN HET SLAGVELD	94
5.5.5	PHILIPPI. ANDER DEEL VAN HET SLAGVELD	95
6	BESPREKING VAN HET TONEELSTUK.....	99
6.1	PERSONAGES	99
6.2	ETHISCHE KWESTIES.....	107
7	CITATEN – BEROEMD EN INTERESSANT	119

2 HISTORISCH OVERZICHT – JAARTALLEN

JAARTALLEN (alle voor Christus):

- 53 Slag bij Carrhae. De Parthen verslaan de Romeinen die door Marcus Licinius Crassus aangevoerd werden. De vaandels van de Romeinen worden buitgemaakt.
- 48 Slag bij Pharsalus (Griekenland). Caesar verslaat Gnaeus Pompeius Magnus, die vervolgens naar Egypte vlucht waar hij gedood wordt.
- 46 Caesar wordt door de Romeinse senaat tot dictator benoemd voor een periode van 10 jaar om in het Romeinse Rijk orde op zaken te stellen.
- 45 Slag bij Munda (Spanje). Caesar verslaat de zoons van Pompeius: Gnaeus Pompeius Magnus minor en Sextus Pompeius Magnus Pius.
- 44 15 februari: Lupercusfeest.
In dezelfde maand werd Caesar tot dictator voor het leven benoemd.
- 44 15 maart of 'Idus van Maart'. Caesar wordt vermoord in de tempel van Venus bij het Theater van Pompeius.
17 maart: de moordenaars van Caesar krijgen amnestie, hoewel de meesten uit Rome weggevlucht waren.
6 mei: Octavius arriveert in Rome. Omdat Antonius moeilijk doet bij de uitvoering van het testament van Caesar, gaat Octavius met Cicero samenwerken. Antonius verlaat Rome.
- 43 1 januari: Octavius wordt benoemd tot senator en legeraanvoerder.
21 april: Octavius verslaat Antonius bij Mutina (Italië).
19 augustus: Octavius trekt met een leger Rome binnen en wordt tot consul verkozen.
Oktober: Overleg met Antonius en Lepidus te Bologna.
Opstelling van een 'dodenlijst'.
27 november. Tweede Triumviraat: Antonius, Octavius en Lepidus.
- 42 Oktober: Slag bij Philippi. Brutus en Cassius worden verslagen door Antonius en Octavius. Er vond twee keer een grote veldslag plaats: op 3 oktober en op 23 oktober.

- 41 Perusinische oorlog. Fulvia (de vrouw van Antonius) en Lucius Antonius (broer van Marcus Antonius) komen in opstand tegen Octavius Caesar. De aanleiding was de manier waarop Octavius Caesar land onteigende en toewees aan oorlogsveteranen die onder Julius Caesar, Marcus Antonius en Octavius Caesar hadden gediend. De werkelijke reden was waarschijnlijk om de politieke positie van Antonius te versterken. Antonius geeft hier geen openlijke steun aan. Octavius Caesar verslaat hun legers. Fulvia vlucht naar Sicyon en sterft onverwachts in het jaar 40.
- 40 Vrede van Brundisium. Antonius trouwt met Octavia (oktober). Parthen vallen Syrië binnen onder leiding van Quintus Labienus (een bondgenoot van Cassius en Brutus).
- 39 Verdrag van Misenum met Sextus Pompeius. Einde zeeblokkade door Pompeius. Graantoevoer naar Rome veiliggesteld. Publius Ventidius Bassus bestrijdt in opdracht van Antonius de Parthen in Syrië. Zijn veldtochten tegen de Parthen (39/38) waren alle zeer succesvol.
- 38 Triumviraat voor vijf jaar opnieuw beklonken. Antonius bereidt zich voor op een oorlog met de Parthen.
- 36 Octavia keert terug naar Rome. Agrippa verslaat Sextus Pompeius bij Milae en Kaap Naulochus. Lepidus doet mee met 14 legioenen, bezet Sicilië en probeert Sicilië voor zich op te eisen.
22 september: Lepidus verliest zijn posities en bevoegdheden en gaat in ballingschap naar Circeli.
Einde van het Driemanschap.
De veldtocht van Antonius tegen de Parthen loopt op een mislukking uit. Antonius zoekt hulp bij Cleopatra.
- 33 Antonius trekt opnieuw tegen de Parthen ten strijde. De veldtocht is een succes. Hij verovert Armenië en sluit vrede met Medië.
Sextus Pompeius wordt in Milete ter dood gebracht.
- 32 Echtscheiding Antonius en Octavia.
- 31 2 september. Zeeslag bij Actium. Vloot van Antonius en Cleopatra verslagen.
- 30 Octavius Caesar komt in Egypte aan. Antonius en Cleopatra plegen zelfmoord.

27 16 januari: Octavius Caesar krijgt de titel Augustus en Princeps (eerste senator of eerste burger).

Lupercusfeest: De Lupercalia werd elk jaar van 13 tot 15 februari gehouden ter ere van de Romeinse god Lupercus (of Faunus). Het werd gevierd om boze geesten weg te drijven en de stad te reinigen. Dit moest gezondheid en vruchtbaarheid bevorderen. Het feest werd ook aangeduid met 'dies Februatus', waar de naam 'februari' vandaan komt.

3 JULIUS CAESAR IN HET KORT

Julius Caesar staat in het jaar 44 (v. Chr.) op het toppunt van zijn macht. Na het verslaan van de Romeinse generaal Pompeius in het jaar 48 bij Pharsalus (Griekenland) en van zijn zoons in het jaar 45 bij Munda (Spanje) was er een eind gekomen aan de Romeinse burgeroorlogen. Julius Caesar lijkt het rijk voor zich alleen te hebben. In het jaar 48 was hij al door de senaat voor de periode van tien jaar tot Romeins dictator benoemd en vlak voor zijn dood tot dictator voor het leven. Er werd gezegd dat hij ook graag koning wilde worden. In het Rome van zijn dagen was dat een omstreden zaak. Wat is het verschil tussen een dictator en een koning?

Dictator is een term die afkomstig is uit de Romeinse Republiek en was oorspronkelijk een magistraat met vergaande bevoegdheden. Hij werd in tijden van nood door de Senaat aangesteld voor een periode van maximaal zes maanden om orde op zaken te stellen. Na de periode van die zes maanden gaf de dictator zijn bevoegdheden terug aan de senaat die dan eventueel, als de crisis nog niet opgelost was, weer een nieuwe dictator koos. Julius Caesar was eerst gewoon dictator, maar werd vervolgens voor een periode van tien jaar benoemd en kreeg in januari of februari 44 v. Chr. zelfs het dictatorschap voor het leven toegekend. Dit leidde er mede toe dat een aantal senatoren hem ervan verdacht een monarchie te willen instellen.

Om het vermeende gevaar van een nieuwe monarchie af te wenden, besluit een aantal vooraanstaande Romeinse senatoren en politici Caesar uit de weg te ruimen. De twee leidinggevende figuren in deze moordzaak zijn Cassius en Brutus. Het plan wordt gesmeed en Caesar wordt op 15 maart in het jaar 44 vermoord. Daarmee lijkt het gevaar van een Romeinse koning afgewend en lijken de vrijheden en rechten van de Romeinen (lees Romeinse senaat of aristocratie en politieke kaste) veiliggesteld. Het loopt anders af. Een nieuwe burgeroorlog is het gevolg.

Julius Caesar was populair bij het gewone volk (en werd wellicht daarom door de politieke kaste gehaat). Zijn moord moest worden uitgelegd. Brutus houdt daarom een

toespraak, waarin hij de noodzaak voor de moord op Julius Caesar uitlegt. Het lijkt te werken. Maar dan komt Antonius, een goede en toegewijde vriend van Caesar, aan het woord. Hij geeft een emotionele en feitelijke toespraak over zijn grote vriend Julius Caesar en weet het volk op zijn hand te krijgen. De stemming slaat om ten gunste van Caesar en de moordenaars moeten hals over kop uit Rome vluchten.

De moord op Caesar moet gewroken worden. Antonius en Octavius, de erfgenaam en aangenomen zoon van Caesar, grijpen de macht, doden hun politieke tegenstanders in Rome, organiseren een leger en trekken op naar Philippi om tegen Brutus en Cassius te strijden.

In oktober van het jaar 42 vindt het treffen bij Philippi plaats. De strijd eindigt met een overwinning voor Antonius en Octavius. Brutus en Cassius plegen zelfmoord en het Romeinse Rijk wordt daarna door drie mannen geregeerd: Antonius, Octavius en Lepidus.

4 PERSONAGES

Julius Caesar, generaal en politicus. Romeins dictator.
Octavius Caesar, achterneef en erfgenaam van Julius Caesar.
Marcus Antonius, generaal en vriend van Julius Caesar.
Emilius Lepidus, generaal.

Cicero, senator.
Publius, senator.
Popilius Lena, senator.

Moordenaars van Caesar: Marcus Brutus, Cassius, Casca,
Trebonius, Ligarius, Decius Brutus, Metellus Cimber, Cinna.

Flavius en Marullus, volkstribunen.
Artemidorus, een onderwijzer (solist) van Knidos.
Een waarzegger.
Cinna, een dichter.
Een andere dichter.

Vrienden van Brutus en Cassius: Lucilius, Titinius, Messala.
De jonge Cato.
Dienaars van Brutus: Volumnius, Varro, Clitus, Claudius,
Strato, Lucius, Dardanius.
Pindarus, slaaf van Cassius.

Calpurnia, de vrouw van Caesar.
Portia, de vrouw van Brutus.
Senatoren, burgers, wachten, gevolg enz.

Het toneelstuk speelt zich voor het grootste deel af in Rome.
Het laatste deel bij Sardis en Philippi in Griekenland.

5 JULIUS CAESAR - TONEELSTUK

DE TRAGEDIE
VAN
JULIUS CAESAR

5.1 EERSTE BEDRIJF

5.1.1 ROME. EEN STRAAT

Flavius, Marullus en een aantal Romeinse burgers.

FLAVIUS: Ga naar huis, wegwezen hier! Jullie luie schepsels, ga naar huis! Is dit soms een vrije dag? Wat? Weten jullie niet dat handwerkslui op een werkdag niet mogen rondlopen zonder het teken van hun ambacht? Spreek op, wat is jullie ambacht?

EERSTE BURGER: Wel, mijn heer, ik ben een timmerman.

MARULLUS: Waar is dan je leren schort en duimstok? Waarom loop je hier rond in je beste kleren? En jij, man, wat is jouw ambacht?

TWEEDE BURGER: Naar waarheid, mijn heer, in termen van een kundige handwerksman, ik ben, om zo te zeggen, een lapper.

MARULLUS: Maar wat is je ambacht? Geef mij een duidelijk antwoord.

TWEEDE BURGER: Een ambacht dat ik, naar ik hoop, met een goed geweten kan uitoefenen. Dat heeft, mijn heer, te maken met het verbeteren van de slechte wandel van mensen.

MARULLUS: Wat is je ambacht, kerel? Brutale vent, welk ambacht?

TWEEDE BURGER: Nee, ik vraag u, mijn heer, wees niet boos op mij. Maar als die van u versleten zijn, kan ik u opknappen.

MARULLUS: Wat bedoel je daarmee? Mij opknappen? Brutale vent!

TWEEDE BURGER: Wel, mijn heer, uw schoenen lappen.

FLAVIUS: Je bent dus een schoenmaker, is het niet?

TWEEDE BURGER: Om de waarheid te zeggen, ja, mijn heer. Mijn priem is heel mijn leven. Ik doe geen zaken met handelslui, man noch vrouw, maar alleen met een priem. Ik ben inderdaad, mijn heer, een geneesheer van oude